

“Kişilər qadınlara dəstək olmağa başlayıblar”

Zemfira Ağayeva: “Qadının potensialı ilə yanaşı, sözünü demək bacarığı da olmalıdır”

Əvvelər cəmiyyətdə “qadınlardan rəhbər olmaz” düşüncəsi hakim olub. Amma o düşüncənin əksini sübuta yetirəcək kifayət qədər nümunələr də olub. Bu gün də xanımların rəhbər vəzifələrdə olduğunu və bu tendensiyanın artdığını müşahidə edirik. Eləcə də, sahibkarlığa meyil edən qadınlarmızın sayı artmaqdadır. Bu sahədə hazırkı vəziyyətlə bağlı “Sahibkar Qadınlarda” İctimai Birliyinin sədri Zemfira Ağayeva ilə söhbətləşdik.

- Qadınlara sahibkarlıqla məşğul olması üçün real durum necədir?

- Qadın sahibkarların dəstəklənməsi, ailədə, cəmiyyətdə qəbul olunması əvvəllər çətin idi. Son vaxtlar qadınların işinə həm ailə, həm də cəmiyyət tərəfdən yüksək qiymət verilir. Amma qismən də olsa cəmiyyətin qəbul etməməsi, ailədə problemlərin yaranması halları da var. 6-7 il əvvəl sahibkar qadınlara sayı heç 5 faiz deyildi, amma indi bu rəqəm 29-a çatıb.

- Sahibkarların iştirak etdiyi tədbirlərdə də demək olar ki, kişilər olur. O 29 faiz niyə gözə görünür?

- Gözə elə görünür. Biri var özəlləşdirmə proqramında iştirak edənlər, bu o deməkdir ki, onların xüsusi şəhadətnamələri, əmlakları olur. Bir də var adi sahibkarlar. Adi sahibkarların çoxu icarəyə götürməklə, iş qururlar. Gəlirinin də çoxunu icarəyə verir. Bunların arasında müqayisə aparıldıqda, onda say az çıxır. Əmlak bazarında iştirak edənlər sahibkar sayılır. Amma icarə əsasında işləyənlər o siyahıya daxil olmur. Mən bir neçə dəfə bununla bağlı məsələ qaldırıbmışam. Əslində qadın sahibkarlar az deyil. Mən deyirdim 29 yox, 31 faizdir. Yaxınlarda Qırğızıstanda Beynəlxalq Əmək Təşkilatının tədbirində iştirak etdim. Orada Azərbaycanda 2.5 faiz sahibkar qadın olduğu qeyd edildi. O məlumatı haradan aldığınızı soruşdum. Dedilər ki, Azərbaycandan göndəriblər. Onlara verilən məlumatın yanlış olduğunu dedim, sayımızı olduğu kimi göstərə bildim. Amma qayıdıb gələndə məsələni araşdırdım və statistikanın düz ötürülmədiyini məlum oldu.

- Belə başa düşdüm ki, özəlləşdirmə proqramlarında iştirak edən, xüsusi əmlak sahibi olanlar daha çox kişilərdir. Qadınlara isə əsasən icarə hesabına sahibkar kimi fəaliyyət göstərilir. Bu istiqamətdə kişi və qadın sahibkarların arasında fərq varmı?

- Yox elə bir fərq yoxdur. SSRİ vaxtı mövcud olan nazirliklər ləğv edilərkən və ya strukturu dəyişdirilərkən, özəlləşdirmə-

yə öncə Məişət Nazirliyinin tabeliyində olan obyektlər çıxarıldı. O zaman bu nazirlikdə işləyənlərin çoxu qadınlar idi. Qadınlara hər biri rəhbərlik etdiyi obyektə özəlləşdirdi. Mən də o insanlardan biriyəm. O vaxt Gəncə Modalar Evinin rəhbəri idim. Böyük bir ərazi-miz var idi. Dedilər ki, siz özəlləşməyə getməlisiniz. Obyekt özəlləşdirildi və sahibkar olduq. Həmin ərazidə mənim kimi bir çox qadınlar da sahibkarlıq fəaliyyətinə başladılar. Qadın sahibkarlığı da o zaman inkişaf etməyə başladı.

- İndi özəlləşdirmə prosesi davam edir - hərəclər keçirilir. Ancaq bu hərəclərdə də qadınlar demək olar ki, iştirak etmirlər...

- Bir çox hallarda qadınlar elə yerlərdə iştirak etməkdən çəkinirlər. Əslində biz hansı qadınla söhbət edirikse, o bu söhbətdən bəhrələnilib özünü daha güclü

- Yəqin ki.

- Qadın sahibkarların üzvləşdikləri problemlər hansılardır?

- Əsas problem bölgələrdə fəaliyyət göstərən qadınlara bağlıdır. Rayonlarda sahibkarlıqla məşğul olanların su problemləri var, emal sexləri yoxdur. Əvvəllər onlar istehsal etdikləri məhsulları harasa təqdim edirdilər. Emal sexləri də məhsulu qəbul edirdi. Fermer təsərrüfatları üçün emal sexlərinin olması vacibdir. İki il öncə xaricilər emal fabriki açmışdılar, ağırtı və ət məhsullarını qəbul edirdilər. Südcülüklə məşğul olan qadınlar çox rahat işləyirdilər. Südü, qatığı götürüb emal sexinə verirdilər. Ət də olurdu, verib pulunu alırdılar. İstehsal olunan məhsulun satış problemi olmurdu, fermer bazar axtarmırdı. Rayonlarda tədarük müəssisələrinin açılmasına ehtiyac var.

- Əslində, bu problemlərlə kişi sahibkarlar da üzvləşirlər...

- Ümumiyyətlə, sahibkarların ən bö-

- Deyirlər ki, qadınlar idarəetmədə çətinlik çəkirlər. Sahibkarlıq fəaliyyətində necədir?

- Bu yanaşmanı doğru hesab etmərəm. Qadınlar daha çox söz sahibidirlər, dedikləri sözü tuta, fikirlərini yerində çatdırırlar. Mən sahibkaram, əvvəllər bəlkə çətinlik çəkmişəm. Amma indi təhsillə məşğulam, 250-dən artıq işçim var. İndi yeni sahədə istehsal açmışıq. Amma əsas işim təhsildir. Təhsildə inkişaf etdirdiyimiz gənclər idarəçiliyi beş il əvvəl fəaliyyətə başlayanlardan yaxşı bilirlər. Bu işdə gənclərimizin hazırlanması əsas rol oynayır.

- Hansı yaş qrupu xanımlar sahibkarlığa daha çox maraq göstərir?

- Gənclər.

- Uğurları olurmu?

- Bəli uğurları olur. Bizim təşkilatla işləyən gənclərə peşə öyrədirik, sonra isə sahibkarlığa cəlb edirik. Öz sahələri üzrə sözlərini deyər bilirlər. Sahibkarlıqla məşğul olmaq istəyən insan istənilən sahəni seçməməlidir. O, bacarığını göstərə biləcəyi, sərişəsi olan sahəni seçməlidir. İnsan sərişəsi olan sahədə sahibkarlıq fəaliyyəti göstərəndə uğur qazanır.

- Gənc qadınlara sahibkarlıqla məşğul olmaları üçün dövlət tərəfindən dəstək göstərilirmi?

- Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun dəstəyi olur. Əgər xanımın bacarığı və kiçik emalatxanası varsa, o zaman onun yerinin genişləndirilməsinə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu kömək edir. Yox, əgər heç nəyi yoxdursa, fondun verdiyi pulla iş qurmaq istəyirsə, bu real bir iş deyil, mən bunun tərəfdarı deyiləm. Onun nəyisə olmalıdır ki, dəstək verilsin. Çox hallarda gənclər müraciət edib deyirlər ki, pulum olsaydı bunu edərdim. Deyirəm ki, yox, qızım, sən bunu edə bilməzsən. Sən birinci evində balaca bir şərait yarat. Şirniyə-taçsansa, müəyyən qədər sifarişlərin olsun. Əgər sifarişin gətirdikcə artırsa, onda emalatxana götürə bilərsən. Emalatxanada da sifarişin çoxdursa, istehsal etdiyini mala tələbat varsa, onda dövlətə müraciət edərsən ki, mən bu qədər iş görmüşəm bu qədər də siz kömək edin. Yoxsa, “mənə pul ver, filan işi edim” yanaşması doğru deyil.

- Həyat yoldaşları xanımların sahibkar olmaq istəklərini necə qarşılayırlar?

- Əvvəllər dəstək olurdular, əksinə mane olmağa çalışırdılar. Amma son vaxtlar kişilər qadınlara dəstək olmağa başlayıblar. Elə qadın var ki, həyat yoldaşını razı sala bilir, deyir ki, gücüm, potensialım var, mənə kömək elə. Bir də var ki, xanım öz fikrini çatdırıb bilmir, həyat yoldaşı onu dinləmir. Bu zaman problemlə üzvləşirlər. Heç bir kişi istəmir ki xanımı ondan güclü olsun. Kişilərin qısqançlığı özündən güclü qadın görəndə yaranır. Amma elə qadın da var ki, nə qədər güclü olsa da, bunu ailədə hiss etdirmir. Bu çox önəmlidir. Bəzən qadınlar bir az yüksələn kimi gözləri heç nə görmür. Kişiləri qorxudan da bu kimi hallardır. Amma deyirdim ki, qadının potensialı ilə yanaşı, sözünü demək bacarığı da olmalıdır. Qadın hansısa bir işi görməyə gücünün yetdiyini sübut etməlidir.

- Bəs qayınanalar?

- Qayınanalar bu cəhətdən gəlinləri dəstəkləyirlər.

Aygün Asımqızı

hiss edir. Keçən dəfə layihə çərçivəsində 80 gənc sahibkar qadın hazırladıq. Layihədən əvvəl ad, soyadlarını deməklə kifayətləndirdilər, hansı fəaliyyət növü ilə məşğul olduqları haqda açıq məlumat verə bilmirdilər. Layihə başa çatanda onlara yenə söz verdik. Elə gözəl danışmağa başladılar ki, həm özlərini təqdim etmək, hüquqlarını müdafiə etmək və eyni zamanda, hansı sahədə daha güclü olduqlarını bilmələri üçün qadınlara mütəlx dəstək lazımdır.

- Qadınlara hansı sahibkarlıq sahələrində istiqamətində çoxluq təşkil edirlər? Belə bir bölgə varmı?

- Bəli, var. Bütün sahələr üzrə sahibkar xanımlarımız var. Amma ən çox xidmət və ticarətə üstünlük verirlər. Son vaxtlar səhiyyə, təhsil, istehsal sahələrinə də maraq artıb.

- Adətən, ticarətlə kişilər məşğul olurlar axı...

- Hansı kişi ticarətçidirsə, xanımı da o istiqamətə meyil edir. Adətən, sahibkarlıq fəaliyyətini qadın adına rəsmiləşdirir, amma bu işlə kişilər özləri məşğul olurlar.

- Belə çıxır ki, qadınlara 29 faizdə kişilərin də payı varmı?

yük problemi tədarüklə bağlıdır. Özləri bazar axtarırlar. Hər il fevral ayında ölkə başçısı ilə sahibkarların görüşü olur. Orda da qeyd olundu ki, Azərbaycandan məhsulun kənara çıxarılması üçün mütəlx xarici bir “əl” olmalıdır. Məsələn, Azərbaycanda qablaşdırma yoxdur. Məhsul mənimdir, amma qabı Türkiyədən, Rusiyadan gətirirlər.

- Bakıda və regionlarda qadınlara sahibkarlığa cəlb olunması istiqamətində fərq varmı?

- Şəhərdə yaşayan qadınlara sahibkarlıqla məşğul olmaları üçün əsas problemləri vəsaitlə bağlı olur. Amma bölgələrimizdə olan xanımların vəsaitlə yanaşı, mənəvi problemləri də var.

- Bu baryer tam aşılmayıb?

- Yox, hələ ki bu istiqamətdə işlər gedir. Biz görüşlər, təlimlər keçiririk, xaricdə keçirilən sərgilərə dəvət edirik. Məsələn, 10 nəfər qadınlardan biri gedir, gəlib digərlərini də maarifləndirir. Yəni, bir nəfərin də getməsinin böyük əhəmiyyəti var. 10 il bundan əvvəlki sahibkarlarla, indikilərin arasında böyük fərq var. Get-gedə maariflənilir, öz hüquqlarını bilirlər, idarəçilikdən anlayışları olur.